

2. Дитинство в Україні: права, гарантії, захист (збірник документів): Част.1. – К., Видавництво «Столиця», 2008. – 248с.
3. Журавель Т.В. Соціально-педагогічна робота з профілактики насильства щодо дітей / Т. В. Журавель // Соціальна педагогіка : навч. посібник / За заг. ред. О. В. Безпалько; Авт.-кол. О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т. Г. Веретенко та ін. : – К. : Академвидав, 2013. – С. 197–209.
4. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 року № 2789-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
5. Запобігання та протидія насильству в сім'ї : методичні рекомендації для соціальних працівників. – К. : ДЦССМ, 2014. – 192 с.
6. Шевченко Н. Ю. Реалізація прав дитини в сім'ї //Соціальна педагогіка: теорія та практика//. – 2014.-№1.– С.58-68.

Ольга Главацька

доцент, кандидат педагогічних наук,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль

Назарій Задоровський

студент 2 курсу спеціальності «Соціальна робота»
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль

МОЛОДІЖНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

У статті обґрунтовано актуальність проблеми впливу молодіжних громадських організацій на формування ціннісних орієнтацій підлітків. Визначено роль молодіжних громадських організацій у формуванні ціннісних орієнтацій підлітків. Висвітлено основні особливості формування ціннісних орієнтацій особистості. Проаналізовано молодіжну громадську організацію як референтну групу для підлітків.

***Ключові слова:** молодіжна громадська організація, підлітки, ціннісні орієнтації, підлітковий вік, соціалізація.*

На сучасному етапі розвитку суспільства проблема виховання дітей та молоді вимагає посиленої уваги до організації їх дозвілля, оскільки середовище, в якому перебуває особистість, є одним із провідних чинників її формування. Ця проблема набирає загальнодержавного масштабу. Оскільки зростання серед неповнолітніх злочинності, наркоманії, спроб суїцидів актуалізує проблему залучення підростаючого покоління до різноманітних молодіжних громадських організацій, зорієнтованих на формування моральних цінностей, соціальної компетентності, здорового способу життя, активної життєвої позиції, уміння застосовувати набутий досвід для успішної своєї життєдіяльності.

Протягом останнього часу в нашій державі створено значну кількість молодіжних громадських організацій, які діють на засадах добровільності, рівноправності, самоврядування, законності та гласності. Молодіжні громадські організації, їхні спілки користуються правами, наданими їм Законом України «Про об'єднання громадян», Законом України «Про молодіжні та дитячі громадські організації», іншими законодавчими актами. Члени таких організацій входять до громадських та експертних рад при органах державної влади, їх залучають до розробки заходів щодо молодіжної політики, виконання соціальних проєктів тощо.

Суспільний прогрес значною мірою залежить від того, чи використовується такий ефективний фактор як молодіжні громадські організації в процесі державоутворення і побудови справжнього громадянського суспільства. Адже вони є посередниками між молоддю і державою.

Діяльність молодіжних громадських організацій аналізувалася вченими в різних аспектах: соціально-педагогічна діяльність сучасних молодіжних громадських об'єднань в Україні (Ю. Поліщук); соціалізація підлітків в діяльності громадських молодіжних організацій (О. Панагушина); організаційно-педагогічні умови соціалізації підлітків в неформальних молодіжних об'єднаннях (С. Чернета); юридичний аспект висвітлювали (О. Петришина, І. Коваль, В. Федоренко, А. Колодій); формування лідерських якостей особистості у діяльності студентських громадських об'єднань (Л. Ніколенко); трудова соціалізація молоді в діяльності громадських організацій та рухів (Ю. Філіппов); соціально-педагогічна діяльність студентських волонтерських груп (Т. Лях) та ін.

Мета роботи – дослідити роль та ступінь впливу молодіжних громадських організацій на формування ціннісних орієнтацій сучасних підлітків.

Право на об'єднання громадян гарантується Конституцією України. У ст. 1 Закону «Про громадські об'єднання» констатується, що «громадська організація» – це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи. Одним з найпоширеніших різновидів громадських об'єднань є молодіжні організації, які виражають особливі потреби й інтереси молоді [1].

Загальновідомо, що культура суспільства та внутрішній світ індивіда тісно пов'язані, перебувають у постійній взаємодії, завдячуючи взаємоінтеграції ціннісних уявлень соціуму в ціннісно-нормативну свідомість індивіда. У результаті цього, індивід, шляхом особистісно-усвідомленого (суб'єктивно-ідеалізуючого) вибору, ієрархізує певну систему суспільних цінностей, найбільш значущих еталонних для його поведінки й життєдіяльності в певних соціальних умовах.

Молодіжні організації, що об'єднують підлітків у одну структуру, відіграють важливу роль в різних аспектах життя суспільства, а саме у:

- молодіжних громадських організаціях відбувається включення більшості членів суспільства у спільну соціально значущу діяльність;
- процесі спілкування в таких організаціях відбувається формування та відтворення цілей і цінностей індивіда, що спрямовані на задоволення потреб суспільства;
- процесі спільної трудової діяльності створюються умови для розвитку творчої особистості підлітка;
- соціально організованій діяльності, що передбачає можливість колективного обговорення та спільного вирішення питань діяльності організації, оцінки роботи посадових осіб, використання гласності, інформованості, контроль за їх діяльністю [3].

Формування ціннісних орієнтацій особистості під час соціалізації відбувається завдяки уподібненню значущим іншим через ідентифікацію, і присвоєнню цінностей групи способом інтеріоризації. Незважаючи на усвідомленість засвоєння цінностей соціального середовища при дії цих механізмів, процес соціалізації, все-таки, не має на увазі самостійного вироблення власних

внутрішніх цінностей. Він обмежується прийняттям або ж неприйняттям певних групових цінностей [5].

Рівень прийняття індивідом групових цінностей залежить від цілого комплексу пов'язаних між собою внутрішніх факторів, які стосуються різних рівнів індивідуальності: особливостей самоставлення, самооцінки, акцентування тих чи інших рис характеру, типу вищої нервової діяльності, які визначають загальну стратегію взаємодії індивіда з соціальним середовищем – сильний чи слабкий тип реагування, мотивацію досягнення успіху або уникнення невдачі [6].

Ключове місце належить вольовим якостям індивіда. Процес прийняття цінностей і включення їх в власну систему передбачає існування вольового акту. Науковець Р. Немов визначає включення волі в управління діяльністю людини як «активний пошук зв'язків цілі та здійснюваної діяльності з вищими духовними цінностями людини, свідоме надання їм набагато більшого значення, ніж вони мали на початку» [6, с. 8].

Цінності соціального оточення виступають в якості зовнішнього фактора розвитку індивідуальної системи цінностей. Референтна група, а в даному випадку молодіжна громадська організація, є соціальним оточенням підлітка, його орієнтація на її норми і цінності, відіграє вагомий роль у процесі соціалізації, у засвоєнні життєвого досвіду й формуванні внутрішніх поведінкових регуляторів, внутрішнього плану свідомості.

Потреба підлітків об'єднуватись у групи однолітків, які потім стають для них референтними чи є такими, обумовлена на психологічному рівні. Іноді, неформальні групи чи об'єднання, мають свої закони і певну субкультуру, які мають асоціальний характер і не відповідають моральним нормам та цінностям. Залучення підлітків до альтернативних груп, клубів, об'єднань, організацій, які орієнтуються на загальнолюдські цінності, дозволить частково розв'язати цю проблему [2; 4].

Цінності у структурі особистості дітей підліткового віку є проміжною ланкою, що регулює відповідність між їх поведінкою, діяльністю, потребами та інтересами. Ціннісні орієнтації набувають у підлітків стійких мотивів діяльності та спілкування, перетворюючись у переконання. Основні цінності, на які орієнтується підліток просоціальної громадської організації відповідають

загальнолюдським цінностям, ідеалам добра, любові, правди, справедливості. Тому, оскільки підлітки набувають і засвоюють цінності найбільш сприятливі для розвитку суспільства й особистості, то можна говорити про ефективну соціалізацію та його повноцінне становлення.

Отже, причетність підлітків до суспільної активності в умовах діяльності молодіжних громадських організацій є основою їхньої успішної соціалізації, ефективним процесом формування ціннісних орієнтацій (активне діяльне життя, чесність, вихованість, тверда воля та ін.).

Міжособистісна взаємодія членів молодіжних громадських організацій, їхня соціальна активність, взаємовплив оточуючого середовища і членів молодіжної організації один на одного є важливими механізмами соціалізації та індивідуалізації підлітків у діяльності цих організацій. Саме тому предметом подальшого дослідження має стати визначення шляхів залучення підлітків до діяльності просоціальних молодіжних організацій.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012. *База даних «Законодавство України» ВР України.* URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 22.04.2021).
2. Вакуленко О. В. Особливості соціального розвитку особистості у підлітковому віці. *Український соціум.* 2014. № 1 (3). С.95–99.
3. Лісовець О. В. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України: навч. посіб. Київ : Академія, 2011. 256 с.
4. Поліщук Ю. Й. Сучасне молодіжне об'єднання як соціально-педагогічна система. Тернопіль : СМП «Тайп», 1999. 116 с.
5. Слюсаренко Н. В., Панагушина О. Є. Організаційно-педагогічні основи соціалізації підлітків у молодіжних організаціях: навчальний посібник. Херсон : Айлант, 2006. 146 с.
6. Хімеон Н. Становлення самосвідомості підлітка: почуття дорослості, самоствердження, самооцінка. *Психолог.* 2007. № 25–27. С.7–11.